

Lag blomstereng

Drømmer du om å anlegge en romantisk blomstereng på tomta? Da bør du skynde deg ut og samle noen frø nå – du har fortsatt litt tid før det er for sent. Så kan du sette av en liten helg i oktober til å grave.

TEKST: RIKKE ÅSERUD



na

VAKKERT: Ikke bare er en blomstereng umåtelig vakker. Den medvirker også til at mange insekter kan få nektar og pollen. Foto: Rikke Åserud.

Det er mange fordeler ved å bytte ut plen med blomstereng: For det første slipper du å klippe plenen hele tiden. En blomstereng skal slås en gang i året – det er ikke store jobben, sammenlignet med å kjøre den der bråkete klipperen over gresset uke etter uke sommeren igjennom. For det andre elsker bier, humler og sommerfugler litt god, gammeldags norsk blomstereng. For det tredje er det umåtelig vakkert med blomstereng.

Dersom du sørger for en god blanding av blomster, har du blomstring gjennom hele sommeren, men det vil variere hvilke blomster som dominerer – den ene uka er det kanskje prestekrager, den neste rødkløver og den neste blåkløkker.

Ikke utenlandske frø

Botaniker og universitetslektor Kristina Bjureke ved Naturhistorisk museum på Tøyen i Oslo er ekspert på blomsterenger. Hun anbefaler alle som ønsker seg blomstereng å samle frø selv fra nærområdet. Eng-frø fra utlandet som du får kjøpt i poser på hagesentere har ofte planter som ikke overlever norsk vinter. Dessuten kan de gi genetisk forurensning til norsk flora.

– Jeg anbefaler ikke å kjøpe blomsterfrø i pose fra Sverige eller Nederland – du risikerer å få ettårige planter som slett ikke har noen naturlig tilhørighet i ditt område. Nei, gå heller tur i nabolaget og ha alltid noen papirposer i lommen. Fyll dem med modne frø. Husk at frøene skal slippe fra planten, ellers er de ikke modne, sier Bjureke.

Brune og tørre

Frøene du sanker i naturen skal ikke være grønne. De skal være brune og litt tørre. Pass på å høste dem når det er tørt i været. Du må ikke legge dem i plastposer, da kan de råtne. Små papirposer eller konvolutter fungerer godt. Frøene må ligge tørt, mørkt og kjølig frem til du skal plante dem – du må ikke legge dem i kjøleskapet, der er det for fuktig. Har du en kald, tørr bod i kjelleren eller på loftet, kan du oppbevare dem der. Frøsamlesesongen er nok på hell, men frem til midten av oktober er det frø å finne mange steder i Norge, mener Bjureke, og trekker frem blåkløkke som et eksempel på en nydelig engblomst som blomstrer sent og dermed har sent modne frø.

– Når det gjelder rødlistearter, altså de som er utrydningstruet, anbe-



5

TIPS FOR Å LYKkes MED BLOMSTERENG

1

Bruk lokale villblomster – hent frø fra veikanten eller nahnenga.

2

Næringsfattig jord blandet med fin grus / grov sand er egnet for blomstereng.

3

Vann godt når du har sådd eller plantet ut.

4

Ikke bruk gjødsel – jo mindre næring jo flere blomster.

5

Slå enga med lå en gang i året, gjerne i august, og la den ellers være mye i fred.

faler vi på det sterkeste at man ikke tar frø fra naturen, sier botanikeren. Fra fredede planter er det forbudt å sanke frø. For å finne ut hva som er fredet og hva som er på rødliste, kan du søke på Artsdatabankens nettsider.

Grav opp plenen

Mange tror det kanskje bare er å spre frøene utover plenen når det begynner å våres i været – men du skal ha bra mye hell på din side om du får blomstereng på den måten. Dersom du vil ha blomstereng der det nå er plen, må du grave bort topplaget med gress og røtter, og helst grave nokså dypt. Et godt forarbeid er nemlig veldig viktig.

– Dersom du vil ha bukt med noen av de mest iherdige plantene som ikke hører hjemme i blomsterengen – som for eksempel kveke, skvallerkål og ugressklokke – må du grave 30-40 centimeter ned. De har så dype og sterke røtter, sier Bjureke. For enkelte vil dette bety at de må få lånt eller leid seg en minigraver.

– Eller du kan ta det litt etter litt med håndkraft, og si opp medlemsskapet ditt i treningsstudioet, ler Bjureke.

Fin grus

Bjureke har eksperimentert med ulike måter å lage blomstereng på i Botanisk hage i Oslo. En ting som viste seg der, var at de måtte fjerne det øverste laget av jorda; den var rett og slett for næringsrik. En blomstereng skal nemlig ha skrinn jord, og dersom du, i likhet med Botanisk hage, har vært flink til å gjødsle og pleie plenen jevnlig, har du antagelig altfor mye næring

i jorden til at blomstereng-blomstene vil klare å bli dominerende. Fort kommer brennesle og bringebærkratt og tar over der det skulle vært rødknapp, engtjæreblom og prikkperikum. Blomstereng-blomster vil ha skrinn, næringsfattig jord. I Botanisk hage hentet de fin grus fra et grustak ved Gardermoen for å gjøre jorden mer næringsfattig når de skulle ta deler av plenen og gjøre om til blomstereng.

– Det er ikke snakk om slik grus du strør med om vinteren eller har i oppkjørselen – mer nesten en slags grov sand. Den er fin å spe ut med dersom du har næringsrik, tung jord i hagen, sier Bjureke, – som skynder seg å understreke at du *ikke* må bruke fin sjøsand, det blir for tett og for salt.

Dersom du får preparert et område til blomstereng i høst, kan det ligge brakk til våren. Fordelen er at du da raskt ser om du ble kvitt de uønskede artene – eller om ugresset dukker opp igjen. Gjør det det, må du grave enda dypere og få rensket ut alle røttene.

Så i høst?

Hvis du ikke klarer å vente til våren, finnes det også en måte å så blomstereng på allerede i høst: Det er ved å samle planter fra en eng i nærheten når den blir slått. Du legger da høyet i store papirposer å la de du får på Ikea, eller enda større. Så tar du det med til engstykket ditt, legger det utover og trækker det forsiktig ned i jorden.

– Dette har Norsk Botanisk Forening prøvd ut på ulike Osloskoler nå i høst, hvor vi anlegger blomstereng – og ungene



KURS: Kristina Bjureke er en populær kursholder. Foto: Rikke Åserud.



Husk at frøene skal slippe fra planten, ellers er de ikke modne.

**BOTANIKER
KRISTINA BJUREKE**

FRØ: Til venstre er engnellik i blomst, i midten er den avblomstret og frukten, en kapsel, synes tydelig. Til høyre ser man de mørke, tørre frøene som detter ut av denne kapselen. Når de detter ut av seg selv, er de modne. Foto: Kristina Bjureke



Marianøkleblom - *Primula veris*



Engtjæreblom - *Viscaria vulgaris*



Prestekrage - *Leucanthemum vulgare*



Flekkgrisøre - *Hypochaeris maculata* L.



Rødknapp - *Knautia arvensis*



Blåklukke - *Campanula rotundifolia*



Blåknapp - *Succisa pratensis*



Fagerknappurt - *Centaurea scabiosa*

elsker det! Små barnefotter passer perfekt til å presse engplanter med modne frø ned i jorden, sier Bjureke. Som legger til at denne metoden er morsom, men du mister litt kontroll over akkurat hvilke planter du får i engen.

– Så dersom du vil ha full oversikt over hva du har, sparer du heller frøene, og sår dem i avskårne melkekartonger eller spirerpotter i månedsskiftet januar/februar. Når du sår så tidlig, og så setter dem ut før de begynner å spire, får de oppleve en norsk vinter – mange blomster trenger denne kulda før de begynner å blomstre. Deretter planter du dem ned i jordstykket ditt når de har begynt å spire på vårparten. Denne måten å gjøre det på gir deg full kontroll over hvilke planter du får i din eng, sier Bjureke.

Stor interesse

Denne sommeren har hun holdt kurs for interesserte hageeiere både i hvordan man kan anlegge blomstereng og hvordan man skal slå den en gang utpå høsten med ljå. Interessen for kursene har vært overveldende.

– Ja, dette er noe folk virkelig er interessert i. Jeg håper det resulterer i at mange flere forsøker seg på å lage blomstereng – for dette er noe vi trenger å få tilbake i vårt kulturlandskap, sier Bjureke.

Før var det blomsterenger over alt her i landet: Hvert gårdsbruk hadde slåtteeng. Nå er over 80 prosent av de ugjødslede, artsrike slåttemarkene i Norge forvunnet. raa@huseierne.no 📧



FAKTA // BLOMSTERENG- BLOMSTER

Hvilke blomster skal i enga? Dette er det ikke noe fasitsvar på, men vil variere fra sted til sted i landet.

Det viktigste er at du finner frø fra ditt nærrområde; da får du en robust og sunn eng. For østlandsområdet foreslår Botanisk hage blomster fra listen under. Disse har vist seg å være lette å få til å spire og etablere seg. Plantene står i den rekkefølge som de omtrent blomstrer. Først ut er marianøkleblom, og smørbutikk blomstre i oktober. Har du en slik blanding har du mat for insekter gjennom hele sesongen.

- Marianøkleblom - *Primula veris*
- Engtjæreblom - *Viscaria vulgaris*
- Karve - *Carum carvi*
- Prestekrage - *Leucanthemum vulgare*
- Rødknapp - *Knautia arvensis*
- Engnellik - *Dianthus deltoides*
- Hjertegras - *Briza media*
- Prikkperikum - *Hypericum perforatum*
- Bergmynte - *Orgianum vulgare*
- Blåklukke - *Campanula rotundifolia*
- Legeveronika - *Veronica officinalis*
- Rødkløver - *Trifolium pratense*
- Kransmynte - *Clinopodium vulgare*
- Blåknapp - *Succisa pratensis*
- Smørbutikk - *Hylotelephium maximum*